

Oponentský posudek diplomové práce

Vladimír Profant: Osudy pankráckých vězňů v poválečném období. Věznice Pankrác 1945 – 1946. Fakulta humanitních studií UK, Praha 2016, 121 str.

Předložená diplomová práce Vladimíra Profanta představuje zdařilý příspěvek k sociální historii a sociologii českého vězeňství v neklidném či mimořádném období let 1945 - 1946. Hned v úvodu je třeba podtrhnout tu skutečnost, že pojednání vychází kromě odborné literatury z podrobného studia dokumentů uložených v archivech nejen v Praze, ale i v Mnichově a Bayreuthu. Ovšem v práci se nedozvídáme, zda autor v zahraničních institucích pobýval a jak tam pochodil. Možná, že mohl provést také jistou kritiku pramenů, jak jsou ostatně historikové zvyklí.

Diplomant rovněž využil jako důležitý pramen svědectví vězňů. Právě svědectví představují určitou formu kolektivního vzpomínání. Věnují jim pozornost tzv. paměťová studia, jež se v posledních dvou třech desetiletích prudce rozvíjejí. Právě zde padají na váhu někdy příliš subjektivní i kontroverzní hodnocení osobností a událostí. Ostatně se to týká i pankrácké věznice. Dále se Vladimír Profant ve své závěrečné práci krátce zmiňuje, jak o zkoumané věznici referoval denní tisk.

Zároveň akcentuji tu skutečnost, že autor textu si jednoznačně vytýčil cíl svého bádání a nápaditě stanovil výzkumné otázky které se pokusil v průběhu psaní práce výstižně objasnit. Přitom ke svému tématu přistupoval s potřebnou reflexí, uvědomil si rovněž širší sociální kontext. Mimochodem - při aplikaci ritualizační teorie sociálního antropologa a sociologa Victora Turnera bychom mohli uvažovat v případě pankrácké věznice o zesílené liminalitě vyplývající z dobových souvislostí.

Jádro předložené práce tvoří obsáhlá třetí kapitola věnovaná do značné míry provozu a „každodennosti“ věznice Pankrác ve sledovaném období. Na řadu přicházejí úvahy o charakteristice vězňů, jejich příchodu do zkoumané věznice, stravě a hygieně, práci mimo věznici, v neposlední řadě o vězeňské nemocnici a exekucích. V závěru je pojednáno též o věznění a úmrtí protektorátního prezidenta Emila Háchy.

Po nahlédnutí do bibliografie oponované práce na prvním místě zaujmou knižní publikace v německém jazyce, které poskytují základnu pro určitou komparaci. Součástí předložené práce jsou též internetové zdroje se značně vysokou vypovídací schopností..

Domnívám se, že v Profantově práci mohla zaznít i další problematika, která by zjedнала ještě větší odstup od zkoumaného materiálu. Nadto by doplnila vlastní celkovou interpretaci zvoleného tématu. V první řadě mám na mysli publikaci Michela Foucaulta *Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení* (Praha: Dauphin 2000). V této knize sepsané v polovině 70. let byl Foucaultův zájem soustředěn na mechanismy a praktiky, které tato instituce uplatňuje a zapojuje a jimiž formuje konkrétní časoprostor včetně jeho obyvatel. K tomu také náleží způsoby nakládání s jedinci a

používání dílčích technik, jako jsou například celulární izolace, míra dohledu, kázeňské nároky, mechanismy disciplinace a další. Do problematiky vězení lze svým způsobem zařadit také pojednání o koncentračních táborech (viz například sociální antropolog Hans Günther Adler o Terezíně v letech 1941 – 1945). Tato poznámka oponenta má povahu spíše připomínky než výtky. Nemá zásadní vliv na hodnocení Profantova badatelského výkonu.

Celkově lze konstatovat, že Vladimír Profant ve své obsáhlé diplomové práci osvědčil schopnost získat relevantní údaje ke zvolené problematice důkladným archivním studiem. Prokázal, že je schopen na vysoké úrovni teoreticky pracovat v příslušné oblasti studia a že umí získané poznatky interpretovat. Předložená práce je přijatelně provedena jak po stránce metodologické a teoretické, tak i praktické. Stylisticky je text velmi dobře zvládnut; je přehledný a čtivý. Je z něho patrné zaujetí pro zvolený předmět studia.

Závěr: Protože Vladimír Profant podal optimální badatelský výkon, práci lze přijmout jako vhodný podklad pro obhajobu. Práce bezpochyby vyhovuje náročným kritériím, navrhuji hodnocení známkou v ý b o r n ě .

V Praze dne 25.1. 2016

Doc. PhDr. Bohuslav Šalanda, CSc.